

MARQ WIJNGAARDEN
FLIP SCHÜLLER
PROF. LIESBETH ZEGVELD
MARIEKE VAN EIK
WIL EIKELBOOM
DR. CHANNA SAMKALDEN
TAMARA BURUMA
BONDINE KLOOSTRA
MICHIEL PESTMAN
PROF. GÖRAN SLUITER
BRECHTJE VOSSENBERG
EVA BEZEM
EMIEL JURJENS
DR. LISA-MARIE KOMP
BARBARA VAN STRAATEN
TOM DE BOER
BRAM HORENBLAS
FREDERIEKE DÖLLE
ELLES TEN VERGERT
ISA VAN KRIMPEN
DORA BROUWER
THOMAS VAN DER SOMMEN
LARAB MOHAMMAD

ADVISEURS
PROF. HANS ULRICH JESSURUN D'OLIVEIRA
PROF. TIES PRAKKEN

AANGETEKENDE POST

Staatssecretaris van Infrastructuur en
Waterstaat, mw. V. Heijnen
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag

Per fax:

Per e-mail:

Amsterdam, 25 mei 2023
Onze ref. D20221413/ETV/etv
Uw ref.

Direct tel.nr.: +31(0)20-3446215

Direct faxnr.: +31(0)20-3446201

Betreft: Stand van zaken onderzoek MTCS-certificering

Geachte mevrouw Heijnen,

Namens onze cliënten, het Bruno Manser Fonds ("BMF") en Stichting Both ENDS ("Both ENDS"), richten wij ons tot u inzake het volgende.

BMF is een Zwitserse vereniging die zich inzet voor het behoud van het regenwoud en de rechten van inheemse volkeren, voornamelijk in Sarawak, Maleisië. Both ENDS is een stichting die zich wereldwijd inzet voor de bescherming van mens en milieu.

Cliënten hebben grote zorgen over de voortdurende inkoop door de Staat der Nederlanden ("de Staat") van hout met het keurmerk Malaysian Timber Certification System ("MTCS"). Zij menen dat de omstandigheden waaronder in Maleisië het MTCS-hout wordt vergaard, niet voldoen aan de voorwaarden voor het duurzaam inkoopbeleid. De zorgen daaromtrent zijn al ontstaan in de aanloop naar de goedkeuring van MTCS in het verleden, maar zijn door recente ontwikkelingen verhevigd. In deze brief lichten wij dat toe, en verzoeken wij u om nadere informatie.

Het gebrek aan zelfstandige (her)beoordeling van MTCS door TPAC

De goedkeuring van MTCS als certificeringssysteem is in het verleden niet probleemloos verlopen. In 2010 heeft de Timber Procurement Assessment Committee ("TPAC"), de onafhankelijke commissie die oordeelt of certificeringssystemen voldoen aan de inkoopvoorwaarden voor duurzaam hout, geoordeeld dat MTCS niet aan die voorwaarden voldeed. Daartegen ging het bestuur van MTCS in

bezwaar bij het College van Beroep van Stichting Milieukeur ("SMK"). De staatssecretaris van (destijds) Infrastructuur en Milieu kondigde in 2011 aan tot goedkeuring van MTCS over te willen gaan zonder de uitspraak van het College van Beroep van SMK af te wachten. Dat is haar verboden door de voorzieningenrechter.¹ Datzelfde jaar werd het oordeel van TPAC over MTCS door het College van Beroep van SMK bekrachtigd: MTCS voldeed niet aan de inkoopvoorwaarden voor duurzaam hout.

De staatssecretaris heeft in 2011 met het bestuur van MTCS afgesproken dat de geconstateerde knelpunten zouden worden weggenomen door aanpassingen in het systeem, die binnen twee jaar aantoonbaar zouden zijn geïmplementeerd. In april 2013 heeft zij TPAC verzocht om een oordeel over de mate waarin de in 2010 geconstateerde knelpunten waren opgelost.² In augustus 2013 oordeelde de TPAC dat MTCS nog altijd niet aan de voorwaarden voldeed.³

Desondanks is in 2014 door de staatssecretaris besloten om MTCS toe te laten tot het huisinkoopbeleid voor een periode van twee jaar. Gedurende die twee jaar kreeg MTCS – wederom – de tijd om de door TPAC aangegeven tekortkomingen op te lossen.⁴ In december 2016 oordeelde de TPAC dat de knelpunten aangaande MTCS waren opgelost, zij het dat TPAC daarbij wel een aantal verbeterpunten had aangegeven.⁵ Daarna is MTCS door de staatssecretaris officieel erkend als certificeringssysteem voor duurzaam bosbeheer in het kader van het duurzaam inkoopbeleid van de rijksoverheid.⁶

Op grond van art. 3.13 van de Dutch Timber Procurement Policy ("DTPP"), de *user manual* van de TPAC, is een positief oordeel maximaal vijf jaar geldig. Dat betekent dat zonder hertoetsing van MTCS vóór december 2021 door TPAC, het positieve oordeel van de TPAC niet langer geldig is. TPAC heeft dan ook een aanvraag gedaan voor een dergelijke hertoetsing:

Gijs Dröge van de Nederlandse Toetsingscommissie Inkoop Hout (TPAC) laat desgevraagd weten in december een aanvraag te hebben gedaan bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterschap voor de vijfjaarlijkse hertoetsing van MTCS. TPAC organiseert dan een stakeholdersforum, waarbij alle partijen wordt gevraagd input te geven over MTCS, ook NGO's, de inheemse bevolking en de houtbedrijven. Hij verwacht dat daarmee alle mogelijke problemen in de juiste context aan het licht komen. Het ministerie van IenW zegt hierover: "We zijn bezig met de voorbereiding van die hertoetsing. Die is nu nog niet officieel gestart. Het is de bedoeling dat die hertoetsing dit jaar wordt uitgevoerd."⁷

Ook het ministerie van IenW ging er dus in 2022 nog van uit dat een hertoetsing van MTCS noodzakelijk was. Dat is ook medegedeeld aan onder anderen Both ENDS bij een overleg in mei 2022 met een vertegenwoordiger van het ministerie, de TPAC en de directeur van het SMK. Het ministerie verwachtte toen nog dat zij TPAC in juni opdracht zouden geven tot hertoetsing van MTCS. Van een hertoetsing is het echter niet gekomen. U schreef daarover:

Nee, de Malaysian Timber Certification Council (MTCC) heeft de Nederlandse regering niet verzocht om een herbeoordeling. De MTCC is daartoe ook niet

¹ Vonnis voorzieningenrechter Den Haag, 20 juni 2011, ECLI:NL:RBSGR:2011:BQ847.

² Brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, 8 april 2013, kamerstukken 2012-2013, 30 196, nr. 192 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30196-192.pdf>).

³ <https://www.tpac.smk.nl/Public/TPACmemoMTCS26AUG2013.pdf>

⁴ Brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, 13 juli 2015, kamerstukken 2014-2015, 30 196, nr. 356, p. 3 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30196-356.pdf>).

⁵ <https://www.tpac.smk.nl/Public/TPAC%20documents/AdviesTPACinzakeMTCSdef191216website.pdf>

⁶ Brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, 22 december 2016, kamerstukken 2016-2017, 30 196, nr. 504, p. 2 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30196-356.pdf>).

⁷ Houtwereld, 'Zorgen over duurzaamheid Maleisisch Hardhout', 15 april 2022, p. 39

verplicht. MTCS is in 2021 door de Programme for the Endorsement of Forest Certification International (PEFC International), een mondiaal keurmerk voor duurzaam bosbeheer, goedgekeurd ('endorsed') als landensysteem binnen PEFC. MTCS hout wordt alleen geleverd met een PEFC keurmerk en is niet herkenbaar als MTCS. MTCS is toegelaten tot het Rijksinkoopbeleid, zolang PEFC International is toegelaten tot het Rijksinkoopbeleid. PEFC International is in april 2020 door TPAC positief beoordeeld.⁸

MTCS valt echter al sinds 2009 onder het koepelkeurmerk Programme for Endorsement of Forest Certification Schemes International ("PEFC"). Ook gedurende de jaren dat TPAC oordeelde dat MTCS niet aan de voorwaarden voor het duurzaam inkoopbeleid voldeed, werd MTCS door PEFC goedgekeurd. Het is cliënten niet duidelijk waarom MTCS tot 2017 nog afzonderlijk van PEFC getoetst werd door de TPAC, en bijvoorbeeld nog altijd afzonderlijk vermeld staat op de website van de TPAC als zijnde goedgekeurd certificatiesysteem,⁹ maar er na vijf jaar geen hertoetsing plaats heeft hoeven vinden. Mede gelet op de waarschuwingssignalen dat MTCS niet (langer) zou voldoen aan de voorwaarden voor het duurzaam inkoopbeleid – waarover hierna meer – menen cliënten dat een dergelijke hertoetsing van groot belang is.

De handelswijze van de Staat / TPAC in het onderzoek naar de waarschuwingssignalen

Inmiddels zijn er veel waarschuwingssignalen dat MTCS gecertificeerd hout niet (langer) aan de vereisten voor duurzaam hout voldoet. Die waarschuwingssignalen zijn, onder meer via cliënten, ook door de Staat ontvangen.¹⁰ Er zijn onder meer zorgen over schendingen van inheemse rechten, waaronder het ontbreken van (de noodzakelijke documentatie benodigd voor) consultatie met *free, prior and informed consent*; illegale houtkap en de handel in illegaal hout; het ontbreken van een adequaat klachtenmechanisme¹¹; en de rechtszaak die door het MTCS gecertificeerde bedrijf Samling werd gestart tegen de inheemse organisatie Save Rivers. Samling eist in die rechtszaak miljoenen schadevergoeding omdat Save Rivers kritische informatie over de certificering van Samling op haar website publiceerde en schreef over de klacht die tegen Samling was ingediend door inheemse organisaties over een schending van de landrechten. Het gaat om een *strategic lawsuit against public participation* ("SLAPP-suit"). De Special Rapporteur van de Verenigde Naties heeft daar ook zijn zorgen over geuit.¹² Voorts heeft de Forest Stewardship Council International ("FSC"), een ander internationaal keurmerk voor duurzame houtkap, naar aanleiding van een deel van deze waarschuwingssignalen een klacht ingenomen tegen Samling.¹³

⁸ Beantwoording Kamervragen over door de Nederlandse regering erkende MTCS-certificaten, 7 oktober 2022, p. 2 (<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-2b37fe718e6f60b4324811c92d5c0dac3f831502/pdf>).

⁹ <https://www.tpac.smk.nl/32/home.html>; <https://www.tpac.smk.nl/170/about/judgements.html>

¹⁰ Zo heeft Both ENDS u in een brief d.d. 22 april 2022 mede namens FERN, NCIV en Milieudefensie op meerdere misstanden gewezen.

¹¹ PEFC heeft MTCS laten beoordelen door Form International, die expliciet stelt dat zij geen klachtenmechanisme heeft beoordeeld. Dat zou gedaan worden door PEFC's technical unit (vgl. <https://cdn.pefc.org/pefc.org/media/2021-11/4f36e0c0-e96e-4547-88de-2a3cd10a357f/dbce712d-0302-5859-8d37-63c3193a4060.pdf> p. 65). Daar zijn al twee keer vragen over gesteld aan PEFC. PEFC heeft nog niet bevestigd dat een dergelijke beoordeling heeft plaatsgevonden.

¹² <https://srdefenders.org/malaysia-alleged-slapp-against-human-rights-organisation-save-rivers-joint-communication/>

¹³ Hoewel de betreffende Samling-entiteiten niet FSC gecertificeerd is, is er sprake van een indirecte betrokkenheid van FSC gecertificeerde bedrijven in de chain of custody, vgl. de website van FSC: <https://connect.fsc.org/actions-and-outcomes/current-cases/samling-global-limited>

Naar aanleiding van Kamervragen over het onderwerp heeft u op 7 oktober 2022 aangekondigd dat u TPAC zou verzoeken om in gesprek te gaan met PEFC over de signalen en de wijze waarop deze zijn opgepakt.

Een dergelijke handelwijze is in lijn met art. 3.13 van de DTPP:

If the Committee is notified about irregularities within a certification system, it can investigate the background of the reported irregularities. Based on this investigation, the Committee decides whether the irregularities need to be investigated in more detail. Should this be the case, the Committee will inform the System Manager on the procedure to be followed which may include a field visit. Depending on the outcome of the detailed research and the response of the System Manager, the Committee will decide to:

A. withdraw the judgement 'system conforming'; or to:

B. request the System Manager to make a Corrective Action Plan.

The Committee holds the right to temporarily suspend the certification system pending the investigation.

Sindsdien zijn meer dan zes maanden verstreken. Cliënten hebben begrepen dat een eerste gesprek inmiddels is gevoerd. In de Beslisnota bij de beantwoording van de Kamervragen wordt gesuggereerd dat bij dat gesprek ambtenaren van verschillende ministeries aanwezig waren:

Gezien de bilaterale relatie met Maleisië, en de nauwe samenwerking op andere dossiers, zoals MH17, scheepswrakken en consulaire kwesties, blijft BZ graag nauw betrokken bij de stappen die genomen worden.

Ook LNV blijft graag betrokken bij eventuele vervolgstappen gezien de inhoudelijke raakvlakken met het dossier internationaal duurzaam bosbeheer en nauwe betrokkenheid met dit dossier in het verleden.

BZ en LNV stellen voor om op ambtelijk niveau het gesprek aan te gaan met PEFC om op deze wijze zorgvuldig te communiceren over de stappen die gezet gaan worden (TPAC gaat verkennende gesprekken voeren, er is nog geen sprake van hertoetsing).¹⁴

Cliënten merken hierover op dat de TPAC in het leven is geroepen om te verzekeren dat toetsing van certificatiesystemen op onafhankelijke wijze en zonder enige politieke lading plaatsvindt. Betrokkenheid van ambtenaren bij onderzoek door TPAC en de nadrukkelijke aandacht voor de politieke banden met Maleisië druisen in tegen het onafhankelijke en apolitieke karakter van een dergelijk onderzoek.

De inrichting van de procedures voor toetsing van certificatiesystemen – inclusief de mogelijkheden van bezwaar, beroep en voorlopige voorzieningen – vereist bovendien transparantie, en verdraagt zich moeilijk met het feit dat het onderzoek van de TPAC niet publiek is. De TPAC heeft over de recente ontwikkelingen nog niets gepubliceerd. Cliënten nemen aan dat de werkwijze en de onderzoeksresultaten gepubliceerd zullen worden.

¹⁴ Beantwoording Kamervragen over door de Nederlandse regering erkende MTCS-certificaten, 7 oktober 2022, p. 2.

Verzoek om informatie

In het licht van bovenstaande omstandigheden maken cliënten zich ernstige zorgen over de status van MTCS gecertificeerd hout en de wijze waarop er door de Staat wordt omgegaan met het onderzoek naar de ontvangen waarschuwingssignalen.

Namens cliënten verzoeken wij u dan ook ons te informeren over:

- de werkwijze van TPAC naar aanleiding van de waarschuwingssignalen die door u aan de TPAC zijn doorgegeven over PEFC/MCTS, wat de stand van zaken is van het onderzoek van TPAC naar aanleiding van deze waarschuwingssignalen, wat de verwachte vervolgstappen zijn, en wanneer een conclusie hierover kan worden verwacht.
- de reden waarom MTCS tot 2017 nog afzonderlijk van PEFC getoetst werd door de TPAC, en afzonderlijk staat vermeld staat op de website van de TPAC als zijnde goedgekeurd certificatiesysteem,¹⁵ maar er na vijf jaar geen hertoetsing plaats heeft hoeven vinden; en
- de betrokkenheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij bij het onderzoek door TPAC naar PEFC/MCTS. Wij verzoeken u daarbij ons te informeren welke contacten er tussen de TPAC en deze ministeries er zijn geweest op welke datum, op welke wijze en het onderwerp naar aanleiding van de waarschuwingssignalen over PEFC/MCTS.

Wij vernemen graag uw reactie binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Met vriendelijke groet, mede namens Marieke van Eik en Channa Samkalden,

Elles ten Vergert

¹⁵ <https://www.tpac.smk.nl/32/home.html>; <https://www.tpac.smk.nl/170/about/judgements.html>